Dělníci víry

Posíláme dopisy

Rozhovor s Monikou Žárskou o české sekci organizace ACAT

ptala se Marie Medková

ACAT je ekumenická křesťanská organizace, která vznikla před třiceti lety ve Francii a rozšířila se do dalších asi 30 zemí. Jejím zájmem je dodržování lidských práv a svobod. Zasazuje se o zákaz mučení a trestu smrti, vybízí křesťany k modlitbě za oběti násilí i násilníky, informuje o konkrétních případech, vyzývá křesťany k intervenci proti používání nelidských metod, vyzývá k výchově občanské společnosti k respektování lidských práv, připomíná vládám jejich odpovědnost za zákaz mučení, pomáhá obětem a jejich rodinám.

Co znamená zkratka ACAT?

To je zkratka francouzského názvu organizace – Action des Chrétiens pour l´abolition de la torture. Ve slově chrétiens se ch vyslovuje jako k, ale nejsou to kreténi, ale křesťani, do češtiny to překládáme jako Hnutí křesťanů za odstranění mučení.

Jak se k nám hnutí dostalo?

Na tom má velkou zásluhu paní Betty Bauer z Alsaska, která se seznámila s Milošem Rejchrtem a později Marií Kaplanovou a ti zahájili činnost české sekce. Zatím se ta práce omezovala na malý okruh lidí a moc se o ní v církvích neví. Ale v červnu jsme uspořádali dvoudenní otevřený seminář, zúčastnilo se ho asi třicet lidí a loučili se myslím všichni s pocitem, že český ACAT má smysl. Víš, když se o organizacích, jako je ACAT, u nás v Česku mluví, otázka po smyslu zazní často: komunismus naši společnost naučil špatné věci trpně přijímat a spíš nedůvěřovat lidem, kterým to vadí a ještě otravují s nějakými organizacemi pro lidská práva a podpisováním a apely a tak. A tak se nedivím, že se lidé třeba ptají, proč ještě ACAT, když už máme Amnesty International, jestli to není zbytečná dvojkolejnost.

V čem se tedy ACAT a Amnesty liší?

Existuje jedna taková provozní věc, která radikálně odlišuje ACAT od Amnesty. Amnesty se řídí zásadou, že místní organizace se veřejně nevyjadřují k domácí kauze – z důvodů bezpečnosti i objektivního posuzování. Naproti tomu ACAT má zásadu starat se o poměry ve vlastní zemi co nejvíc.

Jaká práce je nejdůležitější?

Pro organizace jako ACAT nebo Amnesty, je důležité informovat. Informují o používání násilí v některých zemích, vyzývají nás, abychom nebyli lhostejní k porušování lidských práv. Pomáhají obětem a jejich rodinám. ACAT pak především myslí na modlitbu za oběti násilí, modlitbu osobní i ve shromážděních. A na odpovědnost církví.

Jaké jsou metody „boje"?

Neřekla bych boj, spíš nátlak. Samozřejmě je to nátlak na mocné a zpupné a lidem se to někdy nelíbí, tedy nátlak na státní instituce, protože jsou zvyklí ještě z dob komunismu, že kritický kontakt se státními institucemi je nebezpečný a podezřelý. Bylo jim milejší poslouchat vůdce v církvích, kteří před ním varovali.

A ty myslíš, že ve světě je větší zájem o etické otázky?

Na červnovém semináři zazněla informace, že ve Francii se k otázce trestu smrti vyjadřuje přes 30 institucí – církve, spolky, strany, odbory... Já jsem se tomu divila a paní přednášející se zas divila, že se divím. Ale dovedeš si představit, že by se u nás odbory zabývaly nějakou lidskoprávní problematikou? To je právě fascinující na nevládních organizacích založených na dobrovolnické práci, že se snaží proměňovat náhled na věci a obracet se ke kořenům problémů. Mělo by být logické, že se odbory o podobné věci starají, a naše odbory, které známe jako upadlou organizaci, které jde jen o vyšší platy, nejsou vlastně v pořádku. Mám vyjmenovávat lidi ve vysoké politice, kterým ovšem právě vyhovuje, když se náhled na věci nemění? Nevládní organizace považují za uskupení, která působí jen zmatek.

V čem tedy nátlak spočívá?

Píšou se protestní dopisy. Jsou velmi zdvořilé, vyjadřují znepokojení a naději, že dojde k nápravě. Lidé připojují své podpisy a dopisy se posílají do ciziny. Poslední například byly do Toga a do Pákistánu. Tahle činnost není namáhavá, bývá to jeden dopis měsíčně. Navíc dnes už chodí dopisy e-mailem. Nemusíte ani investovat devět korun do známky.

Jak dopisy vznikají a jak se šíří?

Distribuci informací provádí mezinárodní federace (FI ACAT), která je dostává od OSN a dalších institucí, podnět může vzejít i z některé sekce Acatu. Když do naší sekce dopis dorazí, připravíme jej k rozesílání Čechům.

Reagují obeslané vlády na petice a dopisy?

Odesílatelé zpravidla nedostávají odpověď. A pak pochybovači říkají: „třeba to vězněným ublíží" nebo „stejně se všechno hází do koše". Myslím, že z toho mluví lenost. Lidé raději neudělají nic, než by dělali něco „zbytečně". S apely Acatu máme zkušenost, že mají smysl, přinejmenším jsou jimi násilnické režimy zneklidněny. Soustředí-li se jich k jedné kauze velké množství, stává se skutečně, že třeba mučený vězeň svědomí je propuštěn a to je pak velká sláva, jen ta radost nemůže být úplná, když pomyslíme na ty, co tam zůstali. Nejhorší je, že týraní lidé jsou většinou naprosto neznámí. Nebo zpráva o nich rychle zapadne a zapomene se na ni. Z našich médií vyniká odpovědným přístupem týdeník Respekt, ten si týrání lidí skutečně všímá a je schopen se k jednotlivým případům i vracet.

Píší se i dopisy konkrétním lidem ve věznicích?

Ano, u nás zatím ne, ale jiné sekce mají „svého" vězně, a tomu pravidelně píší.

Odpovídá jim jejich svěřenec?

To je různé. Často není vězeň zvyklý psát, nebo nemůže. Ale po desetiletí se třeba objeví a poděkuje. Je to „běh na dlouhou trať", drobná práce bez očekávání výsledku.

Jak získává ACAT informace o těchto jednotlivcích?

FI ACAT má poradní statut v Organizaci spojených národů, v Radě Evropy a v Africkém výboru za svobodu a práva člověka. Ti poskytují Acatu informace. Na Komisi pro předcházení mučení (v rámci Rady Evropy) se lze přímo obrátit s podnětem. Mají ve zvyku přicházet neohlášeni na návštěvy do věznic (což by naše věznice velmi potřebovaly), je to prostě dynamická instituce.

Co dělá český ACAT?

Tuhle se mě někdo ptal, jakou mám „vizi" o Acatu, a říkala jsem, že místo velkých vizí by mi úplně stačilo, kdyby materiály Acatu ve sborech byly vyloženy u vchodu do kostela, bylo by to normální. A kdyby se pozapomnělo a scházel by nový dopis k podpisování, už by si toho někdo všiml a shánělí se po něm.

Malá organizace by se samozřejmě měla soustředit na jednu zvládnutelnou věc, mluvil o tom na semináři psycholog docent Říčan. Víme, že mučení, týrání je široký pojem zahrnující více oblastí – násilí v rodině, šikana, trest smrti, zacházení s uprchlíky, poměry ve věznicích. V české sekci Acatu se sešlo několik lidí, kteří dobrovolnicky pracují ve věznicích, a také právníků, a tak bychom rádi kromě distribuce těch pravidelných „dopisů měsíce" zaměřili svou pozornost na vazební věznice. Zdá se totiž, že režim ve vazbě je tvrdší než ve výkonu trestu, a je možno tu navrhovat zlepšení.

Zabýváte se teď nějakým konkrétním případem?

Dozvěděli jsme se, že se v ubytovnách pro uprchlíky pod záminkou rekonstrukce ruší zásuvky a obyvatelé místností si nemůžou ani pustit rádio, mobily nabíjejí na chodbě, kde se krade, takže tam u nich musí čekat... Je to prostě nedůstojné. Až zjistíme, jaká je přesně situace, mohli bychom sepsat petici a čtenářům Bratrstva bych o ní určitě dala vědět. Čistě za sebe bych chtěla vyjádřit velké znepokojení nad případem Vladimíra Hučína. Zdá se, že mu skutečně hrozí odsouzení v neveřejném a podjatém řízení. Informujte se.

Jak se člověk může dostat do adresáře ACATu nebo se stát členem?

Přihláška je na propagačních letácích nebo lze napsat na e-mailovou adresu:
acat@centrum.cz
Webová stránka sechystá.

Děkuji za rozhovor.